

Szabad fórum

VÁLASZ BÍRÓ PÉTERNEK

A *Magyar Füzetek* 5. számában, a Bíró Péter álnéven író erdélyi magyar gondolkodó «Európai Napló»-jában — meglepetésemre — saját nevemmel találkoztam. Megvallom, ez készített arra, hogy pár megjegyzést fűzzek az illusztris szerző fejtegetéseéhez, noha már az I. rész is alaposan fölbosszantott. Elmondtam már, hogy frivolnak és lelkiismeretlennek tartom a «minél rosszabb, annál jobb» álságos radikalizmusát. Bíró Péter úgy véli, hogy a magyarság sorsának jobbra fordulásához elengedhetetlenül szükséges az, hogy Budapesten hatalomra jussanak a népies-nacionalista-«balos» intranzigensek; ekkor — írja — majd manifesztté válnak a társadalom ellentmondásai. A II. részben már abban is reménykedik, hogy Leonyid Brezsnyev esetleges bukása vagy halála után a tábornokokra támaszkodó sztálinista erők befolyása nő;

gon már az is eseménynek számít, ha a kormányzat kivételesen — mint például a legutóbbi pártkongresszuson — cinkos szembunyorítást tesz. De ugyan mire való ez? Nem a magyarságot kell meggyőzni arról, hogy kisebbségi kérdés van: a szomszédos kormányoktól kellene cselekedeteiket számonkérni. A virágnyelv csak a beavatottaknak és egyetértőknek szól, kifelé egyenesen aláhúzza, amit jobb volna titkolni: hogy a kormány ugyan oszt bizonyos aggodalmakat, de fellépni azok miatt nem mer, nem tud, nem akar.

ez vezetne szerinte a kelet-európai államrend kívánatos összeomlásához. Ezt erkölcstelen és kalandor gondolkodásnak tartom, de ez még nem volna baj — egy szabad-
elvű demokratának ezt a hibát már csak gondolati következetességből sem szabad elkövetnie, hiszen *nem* a société civile-t és a parlamentarizmust igenlő észjárás kíván vérpatakokon és hullahegyeken, nyomoron és zűrzavaron keresztül eljutni a politikai célhoz. Különösen akkor, ha a mérsékelt, demokrata, liberális reformer mindenfajta utópikus radikalizmust elutasít. Ezt az elutasítást egyébként az igen sajnálatos, de igen következetes gyűlölet fűti — amely ezúttal is rossz tanácsadó, még az olyan éleselméjű és tehetséges ember számára is, mint Bíró Péter. A szerző ezt a radikalizmust — elsősorban a Budapesti Iskoláét — indokok nélkül, megvető ingerültséggel utasítja el, ami szíve joga. De Pseudonymus ezt az elutasítást olyan vádakkal köríti, amelyek e kör tagjainak erkölcsi integritásába vágnak egyrészt (ugyanis a gyávaságéval, *föltételezett* emigrációjuk miatt), nem egészen érthetőek másrészt (tudniillik hogy tíz évvel vetették volna vissza a magyar ellenzéki — vagy ha tetszik, «ellenzéki» — gondolkodást). Ugyanakkor irrelevánsnak tartja az egykori vakbuzgó dogmatikusok önbírálatát és szerepüket a kelet-európai demokratikus jövő kiformálásában és a kritikus eszmélkedésben. Mindenütt heves intolerancia — olyan írásműben, amely a totalitárius uralmi szerkezet elleni gyűlölet meglehetősen nedvdús lecsapódása.

Mi tagadás, az sem illik bele a formális demokrácia híveiről alkotott képembe, hogy a vádlottat — ez esetben szerénységemet — meghallgatása nélkül ítélik el. B. P. a romániai kisebbségek elnyomásáról ír (tanúsíthatom: nem túloz), majd így folytatja: «*Közben* T. G. M.» Szt. Anzelmről tart Kolozsvárott előadást, amely Magyarországra történő kivándorlását, «a legtökéletesebb Isten iránti feltétlen hittel eltelt lelkiállapotát» és «lényegi kritikátlanságát magával a rendszerrel szemben» hivatott kifejezni. Előadásom egyébiránt az anselmusi *fides quaerens intellectum* és a Lukács György-i *intellectus quaerens fidem* álláspontját bírálta, *Metakritikai levél L. Gy. onto-*

lógijáról címmel teljes szövege is megjelenik a közeljövőben. Szóval: *bírálat*a annak, amivel B. P. — műveim vélhetően alapos ismerője — meggyanúsít. Mindannak, amit nálam támad, a cáfolatát is megtalálja esszéimben. Egyetértünk tehát? Korántsem! Abban sem, hogy a kolozsvári *Utunk* hírrovata alapján — *csak ott* viselte előadásom az általa idézett címet — meg lehet ismerni filozófiai szövegeket, sem pedig abban, hogy az elmélet eleve totalitárius és a Gonosz cinkosa. És persze abban sem, hogy a kommunizmust választó, majd bíráló magyar értelmiségiek idegenek a magyar néptől, hogy a lukácsisták nem érintkeznek a magyar kultúra « alapvonulatával », hogy Németh László *Kisebbségben* c. szerencsétlenül jobboldali könyve példaszerű. Rossz ízű dolgok ezek.

Több pluralizmust, pluralisták!

Tamás Gáspár Miklós
(Budapest)

A BUDAPESTI HELYZET

[...] A prágaiakkal szolidarizáló tiltakozások száma, s különösen, hogy az aláírási listák kijutottak külföldre, láthatóan felizgatta az illetékeseket. Nyomban megindult a brusztolás az erélyesebb megtorlást követelők és a « liberálisok » között. De még az utóbbi vonal képviselői is nagyon ingerülten jelezték magánbeszélgetésekben, hogy az ilyesmi csak a sztalinisták malmára hajtja a vizet. Kádár a maga részéről kijelentette, hogy « ő nem postáláda », a KB ülésén pedig, amely nem sokkal követte az aláírási akciót, három « kategóriára » osztotta az aláírókat: a « megtévesztettek », a « visszaesők » és az « ellenség » [...]. A petíciók tartalmáról nem indult vita; erről még a « liberálisok » sem akartak hallani.